

Törköly József sírjánál

Törköly József (1878. március 11. – 1938. április 14.) Rimaszombatban született. Apja elemi iskolai tanító volt. Az *Egyesült Protestáns Gimnázium*ban érettségizett, majd Budapesten szerzett ügyvédi diplomát.

1918 előtt a *Függetlenségi '48-as Párt* tagja volt. Trianon után a *Kisgazdapárt* egyik megszervezője, annak a *Gömör-Nógrádi Gazdasági Egyesületnek* oszlopos tagja, amely tiltakozik a trianoni döntés ellen.

1925-ben már a *Magyar Nemzeti Párt* elnöke, szenátor. 1929-ben képviselő, majd 1935-től ismét szenátor.

Rábely Miklós *Egy rimaszombati polgár emlékezései* címen megjelent önéletrajzában ezt írja róla:

„Magyar lelkem parancsa volt, hogy megemlékezzem, imádkozzak szívünk-lelkünk magasztos és főképpen magyar jellegű ünnepségéről. A halálra sebzett magyarságnak szüksége volt akkor ilyen őrtállásra, fajtánk, nemzetszeretetünk kemény és hű őrségére. Mert küzdelmes, nehéz életünk volt! És éppen ezért nekünk kötelességünk volt a csehszlovák impérium alatt a nemzeti öntudat ébrentartását őrizni, s kötelességünk volt nemzeti mivoltunk megsemmisítését célzó intézkedések ellen hangosan tiltakozni. Ilyen őrtálló, tiltakozó gyűlést tartottunk az első csehszlovák nemzetgyűlési választások idején is Rimaszombatban. Mozgósítva volt az egész alsó Sajó és Rima-völgye. A gyűlékezés helye a Jánosi utca végén, a nagyvásártér volt. A kocsitábor elborította az egész vásártérrel. Mikora megszámolhatatlan tömeg a gyűlésre indult, rengett a föld a lábuk alatt. A gyűlés a Széchenyi kertben volt, de az útirány nem a Jánosi utcán, hanem jobbra fordulva, a Hunyadi utcán menetelt a tömeg egész a Tompa térig. Ott megálltunk, de minden előzetes megbeszélés nélkül, egyetlen jeladásra, lelkes ösztönösséggel, a kalapot lekaptuk a fejünkről és rázendítettünk nemzeti imánkra: a Himnuszra. Zúgott és tört az ég felé áhítatos

énekünk, s ezt a hatalmas orkánt nemcsak az Úristen, de **Kossuth, Rákóczy, Zrínyi**, s hihetőleg még **Csaba** vezér is meghallotta, valami olyan egetverő volt. A Himnusz eléneklése akkor már börtönnel járt – de mi nem féltünk! Sehol körülöttünk, amerre néztünk, egyetlen cseh rendőrt vagy csendőrt nem láttunk. Sőt, azon a vasárnapon a legkisebb rendzavarás sem volt nálunk. A gyűlés a Széchenyi kertben zajlott le, nagy elszántsággal és nagy lelkesedéssel. Az öreg J. Jakus bácsi – azt hiszem – az egész nyári szezonban nem forgalmazott annyit, mint azon az egy napon. De hogy el ne felejtsem: a Tompa téren, az impozáns megyeház első emeletén volt a zsupán lakása, a keleti traktus földszintjén pedig az államrendőrség hivatala s légénységi őrszállása. Még mutatkozni sem mertek. De azt megtudtuk, hogy állandóan fotografáltak bennünket. Valószínű, hogy fel is fedezték néhány nevezetes hívünket.

Ezen a Széchenyi (városkerti) kerti nagygyűlésen jutott nagyobb szóhoz dr. Törköly József rimaszombati ügyvéd, a »gyüker« is. Igazában itt lett a rimaszombati magyarság vezére. Egyike volt azoknak, akik már Trianon előtt felismerték az elkövetkező nehéz időket. Képességének erejét, egész életét annak a nagy feladatnak szentelte, amely a kisebbségi sorsba jutott magyarság nemzeti, kulturális és anyagi érdekeit volt hivatva védelmezni.

Az ő érdeme, hogy Rimaszombat volt az egyedüli csehszlovákiai magyar város, amely vezető szerepét, abszolút többségét 1920-tól végig, 1938-ig megtartotta a város képviselőtestületében, és hogy választó magyar polgárai hívek maradtak fajukhoz, nemzetükhöz az élet nehéz harcaiban. A végzet súlyos megpróbáltatást zúdított rá, anyagilag elpusztult s a fajtáért folytatott küzdelemben testben-lelekben összetört. Idő előtt ragadta el a halál sorstestvérei köréből. 1938 Húsvét hetében temettük. Nem léphetett az ígéret földjére 1938. november 10-én, felszabadulásunk napján. Nagy szellemi erejével, tudásával, bámulatos akarattal s elszántsággal harcolt a prágai parlamentben értünk, a fajtájáért, fennmaradásunkért, utolsó leheletéig. Még emlékszem, Ilaván is felkeresett bennünket, s hozott számunkra konzerveket és italokat a rimaszombati Népbank Áruforgalmi Vállalata és a Konzervgyár igazgatóságának ajándékát. Hálás szívvel és szeretettel gondoljunk rá, s áldott legyen drága emléke!”

Egy másik helyen így emlékezik rá:

„A csehszlovák állam egy 10–12 épületből álló gyalog-sági kaszárnyát építtetett városunk határán, s annak ünnepélyes felavatását az 1928. évi 10 éves jubiláris esztendőre tervezte. A felavató ünnepségre meghívták a város képviselőtestületét is. A képviselőtestületi gyűlésen a jelenlevő csehszlovák tagok meleg szavakkal

kérték a képviselőtestület tagjait, hogy a megtisztelő meghívást egyhangúan fogadják el és az államunk s hadseregünk iránti ragaszkodó szeretetüknek azzal is adjanak kifejezést, hogy a gyalogezred részére ajándékozzunk egy csehszlovák nemzeti színű selyemzászlót, s arra tűzzünk egy kék-fehér, városunk színét jelképező selyemszalagot, s hímeztessünk rá az ünnepség jelentőségét méltató jelmondatot.

Egy percnyi vagy félpercnyi csend után felállt az első sorban ülő dr. Törköly József ügyvéd, országos szenátor pártvezérünk és közismert ékesszólásával kifejtette pártjának álláspontjait, s röviden ismertette a csehszlovákiai magyarság siralmas kisebbségi helyzetét, pártja nevében.

A meghívást tudomásul vette, de az ünnepségen való részvételét megtagadta. Nem fogadta el a csehszlovák párttagok részéről benyújtott indítványt sem a selyemzászló megvételére vonatkozólag, s így a képviselőtestület többsége az elutasítás mellett szavazott.

Büszkén vallom: Rimaszombat volt az egyetlen magyar város Csehszlovákiában, amelyben kezdettől végig, tehát 1918-tól 1938-ig a magyar nemzeti (kisgazda) párt volt abszolút többségben a város képviselőtestületében.”

Harmadjára is megemlékezik a személyéről:

„Az elnöki tisztet Károly bátyámtól vettem át, aki 1936-ban már 16-ik éve volt aelnöke-elnöke a Polgári Körnek. Akkor ő már belefáradt a sok gonddal, küzdelemmel járó elnöki tisztségbe. Választásom közfelkiáltással, egyhangú volt.

Programbeszéddel összekapcsolt beköszöntő beszédemet mély megilletődéssel s meghatózott szívvel mondtam el. Előzőleg dr. Törköly József szenátor, pártvezér búcsúztatta Károly bátyámat a kör elnöki tisztségétől, meleg szavakkal méltatta missziós munkáját és azt a tiszteletreméltó nagy nemzeti és kulturális építőmunkát, melyet a Polgári Kör az elmúlt 90 esztendő alatt teljesített, s amelynek fokozottabb teljesítésére kell felkészülni az elkövetkező években. És ekkor hangja elcsuklott, beszédét folytatni nem tudta, annyira elérzékenyült, hogy leült és homlokát zsebkendőjével törölgetve, zokogott. S csak néhány perc múlva lehetett folytatni a közgyűlést.

Milyen más volt még a helyzet az 1918 és 1938 közötti években! Akkor a felvidéki magyar televényből támadt bátorlelkű férfiak elméjükkel és szívükkkel szolgálták a fajtájukat, harcoltak igazukért, s őrök álltak soraik felett. Akkor eleven maradt a magyar nedvkeringés, ma már ez a nedvkeringés megszakadt. A magyar harci készségnek, élni akarásnak, a magyar nyelv tanításának, jogainak ma már ott nincs szószólója, sugalmazója. Itt a baj! E tekintetben mi szerencsétlenebbek voltunk. Az időben minden városnak, s minden járásnak megvolt a maga vezére vagy harcosa. Nálunk kettő is volt: dr. Törköly József az egyik, **Czinke István** református lelkész volt a másik. Törkölyt 1938. húsvét hetében temették. A húsz esztendő nehéz harc felőrölte. Testben-lélekben ő is összetört.”

Megemlékezett róla **Szombathy Viktor** is:

„Az örömteljes visszacsatolás éppen akkor érte, amikor a Tiszolc és Breznóbánya felől benyomult szlovákság s a prágai irányítást szívesen követő cseh elem már-már magáénak tekintette a várost, vagyont szerzett s szellemileg is vezetni kívánta volna. Az ezer évig színmagyarnak maradt városra azt szerették volna rábizonyítani, hogy szlovák jellegű. Mindent elkövettek, nyílt s burkolt propagandával, hogy néhai dr. Törköly József szenátornak, a város izzóan magyar, harcos fiának törekvéseit lekicsinyeljék, örökét semmibe vették. Vallási s társadalmi harcokat kezdeményeztek, a pénz náluk volt s a hatalom is.”

*

Ujpál Gabriella és Cziprusz Zoltán a sírnál

Erre az emberre emlékeztek március 14-én délután, március idusa előnapján, de már az ünnep jegyében a *Via Nova Ifjúsági Csoport* tagjai a rimaszombati köztemetőben. **Cziprusz Zoltán** kerületi elnök szavai után **Ujpál Gabriella** adta elő **Radnóti Miklós** (*Nem tudhatom...*), **Vörösmarty Mihály** (*Szózat*) és **Petőfi Sándor** (*Nemzeti dal*) egy-egy művét. Törköly József személyét **B. Kovács István** idézte meg a megjelent fiataloknak. Rámutatott, milyen méltatlan dolog, hogy az utóbbi két évtizedben szinte meg sem említették a nevét Rimaszombatban. Sírja elhanyagolt állapotban van. Ajánlására az MKP ifjúsági csoportjának tagjai úgy határoztak, hogy jelképesen örökbe fogadják a jeles kisebbségi politikus sírját, s ébren tartják emlékét. Úgy legyen!

(szerk.)

Pásztorok öröksége – Pásztorok áldomása

II. Pásztortalálkozó Várhosszúréten

Két éve úgy fejeztem be beszámolómat az I. Pásztortalálkozóról, hogy tenni kéne, még nagyon sokat kéne tenni értük, értünk.

Akkor még nem tudtam, hogy ebbe komolyabb beleszólásom lehet. 2008-ban ugyanis egyszeri alkalomra szántuk, **Pál István** az utolsó dudás tiszteletére, 90. születésnapjára hoztuk össze a pásztorokat. Úgy tűnik azonban, hogy akkor olyan szellemet sikerült kiszabadítani, akaratlanul is, a palackból, amelynek már nem lehetett megálljt parancsolni. Pásztorok, gazdák, szakmabeliek, falubeliek egyaránt óriási ösztönzéssel és szeretettel fordultak felénk, hogy folytassuk, amit elkezdünk.

Mivel ezt igazán eldönteni nem tudtuk, ezért 2009-ben egy szakmai konferenciát hívtunk össze, hogy összegezzük eddigi tapasztalatainkat és tudásunkat ez ügyben, hátha ettől okosabbak leszünk. Elárulom, hogy a konferencia rendben lezajlott, hallottunk okos előadásokat, de okosabbak nem nagyon lettünk azonmód, hogy hogyan tovább.

Egy jó kifejelete mégiscsak lett a szakmai találkozóknak, mégpedig az, hogy kialakult egy komolyabb társaság, amely sokkal szélesebb szervezői bázissal bírt, és igazán komolyan akart tenni azért, hogy legyen újabb pásztortalálkozó, mi több, újabb ösztönzéssel szolgált, hogy a gömöri gazdák támogatásukról biztosítottak. Régen látott összefogás alakult ki, amire egy válasz lehetett: megpróbáljuk.

Ezután már csak egy kérdésünk maradt: hogyan lehet egy alapvetően a múltból táplálkozó rendezvénynek igazi jövőképet adni? Ennek a kérdésnek a megválaszolása lett fordulópont a találkozó jelenét és jövőjét illetően. Ekkor jött az ötlet, hogy a találkozó részeként rendezzünk versenyeket a pásztorok által gyakorolt népművészet különböző területein.

Így alakult, hogy idén februárban meghirdettük *Pásztorok öröksége* címen mesemondók, furulyások-dudások és táncosok versenyét, kisbojtár, bojtár és számadó kategóriában, hogy ezen keresztül is utat nyissunk minél szélesebb körben a pásztorkultúra felé, különös odafigyeléssel a fiatal nemzedékre. Hál' Istennek, kezdeményezésünk nem lett hiábavaló, és szép számmal jelentkeztek mindhárom

Szervezők (jobbra: Badin Ádám, Ulman István) és pásztorok

versenybe (közel százan), melyeket természetesen a pásztortalálkozó részeként rendeztünk. A versenyeket a szakmabeliek (**Juhász Zoltán, Agócs Gergely, Dsupin Pál, B. Kovács István, Bese Botond, Varga Norbert, Kupec Mihály, Fitos Dezső, Szücs Gábor, Badin Ádám**) és a pásztorok együtt felügyelték. Mindezekon kívül *Pásztorművészeti Vásárt* hirdettünk meg, állatsimogatót hoztunk létre a *Gyermekek Pásztorudvarában*, egyszóval próbáltuk a résztvevők minden rétegét a maga módján bevonni a pásztorok világába.

Ilyen előkészületek után talán nem szerénytelenség leírni, hogy igazi pásztorünnepé sikeredett 2010. május 29-e Várhosszúréten, amire természetesen eljöttek szép számmal a főszereplők, maguk a pásztorok Gömör, Nógrád, Abaúj, Torna, Borsod, Heves, Hont területéről, tehát az igazi dombvidéki pásztorkultúra képviselői a határ mindkét oldaláról, de itt voltak a hortobágyi és az erdélyi pásztorok képviselői is.

A gömöri gazdákról külön el kell mondani, hogy nagyon kitétek magukért, hiszen nemcsak gondoskodtak arról, hogy pásztorfalatról ne legyen hiány, hanem ők maguk készítettek el a legkülönfélébb pásztorkonyha különlegességeket.

Volt tárgyi kiállítás **Borsody István** jabloncai pásztor gyűjteményéből, fotókiállítás **Peniaško Jozef** tornagörgői fotográfusnak **Hodosi Gyula** edelényi csengősről készített képeiből, etnomozi egyszer volt pásztorok életéről, előadás a magyar pásztorkutyákról, és egész nap szóltak a szebbnél szebb pásztornóták, volt tánc, mese a legjobb kisbojtárok, bojtárok és számadók, szilicei pásztorhagyományőrök, környékbeli népdalkörök, *Ilosvai, Búzavirág* és *Szentendre* táncegyüttesek előadásában a színpadon. A *Pásztortűz óre* vándordíjat idén **Cselényi József** lőkösházi juhász, valamint in memoriam **Laczkó János** felsőrási juhász kapták meg. A legidősebb pásztornak kijáró tiszteletdíjat **Bencsko János** csetneki juhász kapta, aki a maga 92 évével most is maga készítette el hagyományos módon a juhsajtot a helyszínen.

Csíkzentkirályi pásztor

A pásztorünnepre nagyon sokan (több ezren) jöttek el széles egy Gömörországból. Akár csak azért, hogy egy jót beszélgessenek. Mert sokan köszöntek el úgy, hogy ilyen jót már régen beszélgettek. Bárkit megszólítottak, mindenkinek volt egy-két jó szava hozzájuk. Pedig az idén az idő sem túlzottan kedvezett, mégsem riasztott el senkit az eső. Talán ez is a pásztorok nyugalmából, derűjéből árad? Nem tudom, de ha ez a rendezvény minden más fontos értékénél csak

EMBEREK-MŰVEK-ESEMÉNYEK

ennyit hagyott volna maga után, már akkor is megérte megszervezni, és talán a jövőbe nézni is könnyebb így.

A pásztortűzet, amit pirkadatkor gyűjtöttünk meg, együtt éltették pásztorok és a pásztorkultúrát továbbéltető versenyben résztvevő fiatalok. És ha igaza lesz Agócs Gergő néprajzkutatónak, hogy „pásztorkodás, mint főnixmadár kél most újra életre“, akkor két év múlva és még sokáig utána újra és újra meggyújthatjuk és éltethetjük ezt a sok ezer éves múltunkat megelevenítő nemes tüzet.

Adja isten, hogy úgy legyen!

Utóirat helyett: 1. 2010. augusztus 29-én először vettek részt gömöri pásztorok a hortobágyi pásztortalálkozón, ahol **Katyi Gyula** jesztei juhász mutatta be gömöri tárogató tudományát.

2. 2010. szeptember 19-én 10 órakor avattuk **Igo Aladár** hanvai fafaragó Laczkó János felsőrási juhászról faragott szobrát egykori pásztortanyáján, az Ilonhalmi-tanyán (Danyi-tanya).

Badin Ádám

Bencsko János – Csetnek • Jozef Peniaško felvételei

Ifj. Laczkó János és Cselényi József – Lőkősháza

Vásár

Táncverseny

Szlávik Bibiána – a legjobb mesemondó kisbajtár

Gömöri emlékek a Szentendrei Szabadtéri Múzeumban

2010. június 25-én adták át Szentendrén az észak-magyarországi falut bemutató részt, amely a mai Heves, Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén és a történeti Hont, Gömör és Kishont megyék parasztságának 19–20. századi építészeti- és lakáskultúráját hivatott bemutatni. A sokszínű táj nem kevésbé változatos anyagát 26 település 48 épülete reprezentálja, mintegy ötezer műtárggyal.

Az *Észak-magyarországi falu* tájegységet **Sólyom László** köztársasági elnök nyitotta meg.

Szűkebb pátriánkból két település van jelen: Nemesradnót és Kisgömöri. Az utóbbit a római katolikus kiskápolna másolata, az előbbit néhai **Lukács Pál** mives lakóháza képviseli. Ha Domaházát is Gömörhöz számítjuk (1939 és 1944 között Gömör-Kishont megye része volt), akkor három.

A skanzen képviselői hangsúlyozzák, hogy *„a Szabadtéri Néprajzi Múzeum életében először illesztettünk egy határon túli, Szlovákiából származó magyar épületet (Nemesradnót) egy meglévő tájegységi koncepcióba.”*

Amikor örömmel fejezzük ki szűkebb hazánk egy-egy emlékének bemutatása kapcsán, remélhetőleg nem tekintik ünneprontásnak, ha ehhez néhány gondolatot fűzünk.

Noha „kisnemesi” lakóházként mutatják be, a jelző használatának az indokoltsága megkérdőjelezhető. Ma-

ga a lakóház a nagy tűzvészt követően (amikor a **Pósa Lajos** szülőháza is leégett) épült, a múlt század elején. Akkor, amikor a nemesi kiváltságokat már több mint félszázada eltörölték. Hasonlóan mives házak pedig egykori jobbágyparaszti, majd úrbéres portákon is állnak megyszerte. A példák tetszés szerint sorakoztathatók a r. katolikus Baracától a református Zsípig, a református Darnyától az evangélikus Perjéséig. A megoldás módját illetően is megoszlanak a vélemények. Nehéz elfogadható érveket felhozni, ha valaki azt a kérdést teszi fel: miért kellett a kőből épített házat szétrombolni (a „szétszedés” kifejezés ugyanis itt és most aligha helyénvaló), majd a kővekből újraépíteni. Kétségtelenül indokolt az érvelés, mely szerint a másolatának a felépítésével (akárcsak a kisgömöri kiskápolna esetében) ugyanazt a hatást érték volna el. Persze, a szakmaiság és hitelesség mellett is lehet érvelni. Nehéz igazságot tenni... Azt viszont világosan meg kell fogalmaznunk, hogy a döntéshozók érvelése (hogy, úgymond, „megmentsék”) aligha fogadható el. Így csak azok érvelhetnek, akiknek távoli egzotikum vagyunk, s nem részesei mindennapi valóságunknak, még kevésbé remélt jövőnknek.

A ház berendezése a szándék szerint a 19. századot tükrözi. Mintha familiáris gyűlésre készülnének a családtagok.

Csoportkép a ház előtt • Pósa Dénes felvétele

EMBEREK-MŰVEK-ESEMÉNYEK

(A régi radnótiak „család” kifejezés alatt a több kiscsaládot összefogó tágabb rokonságot is értették.) A házban sok kép és metszet került a falakra. A családi gyűlést bemutató berendezés részeként igen szép boros és likőrös készletek között látható a családi nemesi oklevél és pecsétnyomó másolata.

A ház kamrájában a *Fórum Intézet* jóvoltából megismerkedhet a látogató a Trianon után „szlovenszkói”-ként kisebbségbe jutott magyarság történetének egy szeletével is, információk szövegek, fényképek és képeslapok formájában.

(*b. Kovács*)

Domaházi szobabelső

A Kisdömörében álló kiskápolna mása Homoly Erzsébet felvétele

A nemesradnóti ház egykori lakói: Lukács Ilona és Lukács Jolán Gyurán Ágnes felvétele

Sólyom László köztársasági elnököt túrós kaláccsal kínálják a radnótiak • Homoly Erzsébet felvétele

A nemesradnóti ház első és hátsó szobája • Homoly Erzsébet felvételei

X. Ipoly Menti Művészeti Fesztivál

Korábbi sikeres népművészeti fesztiválok és találkozók hagyományaira építve a *Csemadok Losonci Területi Választmánya* és társ szervezőik 10 évvel ezelőtt indították útjára az *Ipoly Menti Művészeti Fesztivált*. Legfőbb céljaként a régió, Nógrád hagyományainak megőrzését és továbbadását jelölték meg. Beleértve a az itt élő nemzetek közötti baráti kapcsolatok ápolását és a határ menti régiók együttműködésnek támogatását.

A házigazda szerepét két község, az Ipoly mellett fekvő Ipolyvilke és az attól ugyan kicsit távolabb fekvő, de a kulturális élet terén kiemelkedő teljesítményt nyújtó Ragyolc vállalták fel, két évenként cserélve a helyszínt. A két település közös jellemzője, hogy kiváló házigazdák, akik helyi szinten mindent megtesznek azért, hogy a hozzájuk érkező szereplők, nézők és érdeklődők jól érezzék magukat. Az idei 10. évfolyam soros rendezője Ragyolc volt. A művészeti program hét évvel ezelőtt *Nógrádi Gulyásfőző Fesztivál* lal bővült. A régióban akkor még nagyon szokatlan rendezvény már az első évben nagy sikert aratott, s maradt az mindmáig, olyannyira, hogy mára önálló napot kapott, melyet a finom falatok kóstolásán, az eredményhirdetésen túl egy, ma már hagyományosnak mondható szabadtéri bál zár le.

A Gulyásfőző Fesztivál idei évfolyamán a régió 29 csapata vett részt, ami rekordnak számít. A zsűri tagjait érte az a tisztesség, hogy valamennyi ételt megkóstolhatta, de elmondható, a jelenlévő baráti körök és érdeklődők egyike sem maradt éhen. A versenyt az OTB Slovakia csapata nyerte meg a varsányi (Magyarország) és a sídi-csomai vadászok csapata előtt.

A vasárnap hajnalban Ragyolcot is elérő erős vihar meggyesegette a rendezvénynek otthont adó Kastélykert fáit is, de ennek nyomait a szervezők időben sikerült eltüntetni. Az „égi segítők” azt biztosították számukra, hogy a délutáni műsorra az előző napok trópusi forrósága is visszavonulót fűjt.

A *Nógrád Folkórja* c. hagyományörző folklórműsort **Hrubik Béla**, a *Csemadok Országos Tanácsának* elnö-

ke köszöntötte. Ebben az elmúlt évek számos eseményére utalva megjegyezte, hogy emberemlékezet óta itt, saját szülőföldünkön folyamatosan próbálják velünk elhithetni, hogy mi mindig rosszkor akarunk valamit (legyen bármilyen igényünkről is szó). Megítélése szerint azonban ez nem így van. *„Mi jó időben vagyunk, jó helyen, mert ez a mi szülőföldünk. Amit akarunk, az nagyon egyszerű. Egyenjogúságon és egyenrangúságon alapuló együttműködést minden néppel, minden nemzettel itt a Kárpát-medencében.”* – mondta többek között.

A közel háromórás műsorban felléptek a ragyolci alapkiskola diákjai (**Nagy Klaudia**, **Botos Renátó**, **Kovács Fábián** és **Balázs Mercédesz**), a somoskőújfalusi *Kisgömböc*, a ragyolci *Kis Nógrád* és a losonci *Pitypang* gyermektáncscsoportok, a ragyolci *Jázmín Női Kar*, a csákványházi *Gyöngyvirág* éneklőcsoport, a ragyolci nyugdíjasklub énekkara, a karancslapujtói *Karancs* és a losonci *Ipel* néptáncgyűttesek, a fülekkovácsi *Mezeicsokor*, a rappi *Kéknefelejcs* éneklőcsoportok, a lukanényei citerazenekar és a hazaiak képviselőiben a ragyolci *Nógrád Néptáncgyűttes*.

Az esti műsor a *Zene határok nélkül* címet viselte, s benne „Mesterek és tanítványaik” léptek fel: **Agócs Gergely**, **Lakatos Róbert**, **Hanusz Zoltán**, **Korpás Éva**, **Lelkes Tibor**, **Vizeli Balázs** és tanítványaik, valamint a kosúti *Berkenye* néptáncgyűttes. A műsor vendégei **Erdélyi Gábor**, a losonci *Kármán Színház* tagja és a losonci *Kelemenék Verséneklő Együttes* voltak. A kiváló, eredeti produkciókat felvonultató műsort egy váratlan műszaki hiba zavarta meg. Azt hiszem, mindenki sajnálatára ennek legnagyobb kárvallottjai a losonci Kelemenék lettek, akik így csak műsoruk töredékét mutathatták be. Szerencsére, a többiek hangosítás nélkül is bemutathatták a tudásukat. A műsor a színpadról a színpad előtti füves részre vonult át, mondhatom, különleges és maradandó élményt nyújtva. A rendezvényt a *Zanzibar* együttes élő koncertje zárta.

Puntigán József

A Nógrád Néptáncgyűttes • Puntigán József felvétele

A KITÁSZ Rimaszombatban

A *Kárpát-medencei Irodalmi Társaságok Szövetsége* (KITÁSZ) Irodalmi szomszédolás címmel idén július 29-e és augusztus 1-e között Rimaszombatban tartotta XIX. vándorgyűlését a *Tompa Mihály Református Gimnázium* dísztermében.

Sebők Attila, a vendéglátó intézmény igazgatója üdvözölte a jelenlevőket, majd röviden ismertette annak történetét. Felmerült az a fájó tény, hogy a magyar szülők nem értik, miért kellene anyanyelvükön oktatatni gyermekeiket.

Rimaszombat és Gömör címmel **B. Kovács István** régész, muzeológus tartott előadást. Majd a *Gömörország* c. folyóiratot mutatta be **Kövesdi Károly** szerkesztővel egyetemben. B. Kovács volt a múzeumlátogatások vezetője, és kalauzolt minket a városban.

A gömörszőlősi – 23 éve létező – művésztelepet **Végvári Zsófia** művészeti kutató mutatta be. A tábor felkarolta a dél-gömöri fazekasságot és fafaragást. Azóta már fogalom-má vált, hiszen 400-500 alkotó vesz részt a munkájában.

Ezt követően **Erdélyi Géza** eredetileg meghirdetett előadása helyett **Duray Miklós** az értelmiségi és a politikus közötti ellentétet vizsgálta. A közéleti emberek elidegenednek a politikától. A pártosság csak akkor termékeny, ha területi autonómiával rendelkezik. A feladatok halmozódnak, mert az értelmiség nem hajlandó szolgálni. Mindez negatív hatással van a határon túli magyarok közéletére.

A Gömörben található középkori freskókat **Prokopp Mária** művészettörténész mutatta be. Bevezetésképp elmondta, hogy **Ferenczy István** Szent István vértanú szobra Esztergomban az örök magyar optimizmust sugallja. Fölfelé néz, az Istenre, miközben halálra kínozzák. Így kell a képeket megszólaltatni, hogy jobbá, erkölcsösebbé, emberségesebbé váljunk! A gömöri gótikus freskók kapcsán kiemelte: megmaradt emlékeinket már csak azért is be-

csülnünk kell, mert még Franciaországban sincsenek ehhez fogható műalkotások. Büszkének kellene lennünk a Kárpát-medencében lévő európai kultúrkincseinkre, melyeket minden bokor alatt lehet találni. Ezek mutatják az ezeréves Magyarország színvonalát.

Este **Döbrentei Kornél** költő, az *Átpingált március* című CD szerzője és élettársa, **Petrás Mária** népdalénekes, iparművész, az *Emeld fel, Uram, kicsiny népe-met!* című interjúkötet főszereplője mutatta be kiadványát. Döbrentei szerint mindnyájan egyre inkább csángókká vá-lunk.

Július 31-én **Ádám Zita**, a *Szlovákiai Magyar Pedagógusszövetség* alelnöke *A hely, ahol élünk - Regionális antológia Gömörrel és Észak-Nógrádról* című, előkészületben lévő könyv egyik szerkesztője mutatta be kiadványukat, mely akár minta is lehetne. A kötet célja, hogy a szülőföld szépségei és értékei visszahúzzák a fiatalokat a szülőföldjükre, hogy az ne néptelenedjen el. A kiadvány művelődéstörténeti ismereteket nyújt a nagyjából háromszáz településről. Bemutatja az építést és a pusztulást. A fiatalokat olyan feladatokra ösztönzi, amelyek kutatásra készítik őket, miközben szerelmesei lesznek a tájnak.

Tompa Mihály és Gömör erős kapcsolatáról **Nagy Ákos Róbert** hanvai református esperes tartott előadást. **Szerb Antal** azt írta róla, jelentéktelen költő. Pedig nagy szükségünk van Tompa Mihályra – mondta az előadó –, hiszen nehéz sorsú vidéken élünk, ahol 60-70%-os a munkanélküliség, érezhető a szlovák nyomás, mely „illeszkedést” kíván, vagyis beolvadást.

Kelemen Erzsébet író *Tiszta szándék - Gróf Batthyány Lajos olmützi és pesti naplója, levelei* című kiadványát mutatta be, mely a *Püski Kiadónál* jelent meg. A kötet érdekessége, hogy dokumentumgyűjteménynek tűnik, ám az a szerző szellemi terméke. Batthyány elítélése

Városnézésen a református templom előtt • Balassa Zoltán felvétele

*Prokopp Mária
Balassa Zoltán felvétele*

*Tari István
Balassa Zoltán felvétele*

*Domonkos László
Balassa Zoltán felvétele*

A Református Tudományos Gyűjtemények állandó kiállításán • Balassa Zoltán felvétele

a huszadik századi koncepciók perék előképe. Ha Bécsben államférfiak uralkodnak, másképpen kanyarog a 20. és 21. század története. A kötet egyik tanulsága: „Az ellenünk lázadó nemzetiségiek tévesen értékelték a körülményeket és saját érdekeiket. Mi nem más nemzetek elnyomásáért harcoltunk, hanem magunkért és értük. E kettő elválaszthatatlan egymástól. Az egyik boldogulása vagy boldogtalansága kihat a másikra. Mi nem ellenük, hanem a nemzetiségek számára is kedvezőbb fejlődést biztosító Magyarország megteremtéséért küzdöttünk!”

Domonkos László és **Konrad Sutarski** *Megőrzésre átvéve* című közös kiadványukat mutatták be. A lengyel állam csupán 539 km²-nyi területet kapott Árva és Szepes vármegyéből. Milyen jó lett volna, ha a megsemmisült csehszlovák állam is a lengyelhez hasonló elfogulatlan lovagias-sággal vette volna birtokba a neki juttatott területet. Ahogy Sutarski megállapítja: Az első világháború után „a szlovák nemzet – a cseh nemzet oldalán – [...] nem a legjobb oldaláról mutatkozott be a világnak.” „Az expanzív cseh politikához oly szerencsétlenül kötődő szlovák nemzet ezért kényszerül immáron kilencven éve arra, hogy energiáit délen a magyarok, északon a lengyelek elszlovákosítására fecsérelje.” Ha nem így tesz, akkor „nem kellene állandóan a miatt aggódnia, hogy ezeket a területeket egyszer elvehetik tőle. Na, és bizonyára jóval több barátja volna a lengyelek között éppúgy, mint a magyarok között, s válhatna e két, akkor megrövidített nemzet igazi szövetségesevé.”

Gazda József író, a kovásznai *Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület* elnöke *Megpecsételt vég – Kilencven év Erdély földjén (Hét Krajcár Kiadó)* című kötetének tanulságait mutatta be. Erdély nagy romlásáról szól ez a könyv, mondja a szerző. Tehát pesszimista munka. Mégis Isten csodája, hogy a nemzet áll. Vissza kell hát térni a hithez, és akkor számíthatunk a Jóisten segítségére.

Medvigy Endre, a KITÁSZ elnöke, irodalomtörténész arról értekezett, miképpen kívánták a múlt század 20-as éveiben Trianont meghaladni. Az első korszak (1918-20) jellemzője a **Végvári**-versek. Elkeseredett, irredenta hangok fejezték ki az életérzést. Majd egy esélyt láttak, ha otthon maradnak, és autonómiát tudnak álmodni. Létezett

Konrad Sutarski • Balassa Zoltán felvétele

Mács József • Balassa Zoltán felvétele

egy történelmi példa is: a független Erdély, ám kiderült, nincsenek **Bethlen Gábor**aink. A Szovjetunió pillanatok alatt megkapta Bessarabiát és Észak-Bukovinát, Bulgária Dobrudzsát. A második bécsi döntés után iszonyú gyorsan sikerült konszolidálni a magyar viszonyokat. 1938-40 között ránk sütött a nap. **Bethlen, Teleki, Horthy** tette a dolgát. Ha **Németh László** 1956-ban emelkedő nemzetről beszélt, jöhet még kor, amikor ismét így láthatjuk magunkat.

A KITÁSZ-közyűlése után **Virágh László** zeneszerző, a *Magyar Régizenei Társaság* elnöke adott műsort.

Augusztus 1-én, jómagam *Egy elfelejtett kassai költő, író, színművész, Isépy Natália* (Királyhelmece, 1901 – Kassa, 1977) életútját, alkotásait mutattam be. Végigkövettem életútját, és ízelítőt adtam prózájából, verseiből, rádióbeli szerepléseiről.

Neszmélyi Károly címzetes egyetemi tanár, a *Népi Írók Baráti Társasága* elnöke *A népi irodalom és a harmadik út* címmel beszélt erről a szerteágazó és a rendszerváltásig szinte tabuként kezelt témáról. A mozgalomnak a háború után is komoly kisugárzása volt (a háztáji gazdálkodás, a gyes bevezetése).

Mács József felvidéki íróval, a *Bolondok hajója (Mádách-Posonium)* regény szerzőjével Medvigy Endre beszélgetett. Keserűségből fakadó fintor vagy gúny ez a könyv. Egy gondolat uralja: az Ipoly hajózható folyó. A regény annak a közkeletű tételnek kíván a cáfolata lenni, mely szerint a fű meghajlik, mert ez zsákutca.

Tari István délvidéki költő szerint Jugoszlávia abból élt, hogy „minket kirakatban mutogattak”. Ez a hamisság összeomlott. A délszláv háború azért tört ki, mert elfogyott a hadizsákmány. Az albánok száma 1921-ben nagyjából annyi volt, mint a magyaroké. Most meg négymilliónyan vannak. Más a mentalitásuk, mert fiatalok. A fiatal ember viszont szívesen vállal kockázatot. Naivan könnyű a világot megváltani. A Kárpát-medencében a család mellékessé vált. Vannak közösségek, melyek erő sugároznak. Mi keletről jöttünk, és egyedül csak mi nem olvadtunk be. A magyar irodalom nagyhatalom. A nyelvünk megtartott.

Kora délután a részvevők tisztelegtek Tompa Mihály hantvai sírjánál, és meglátogatták parókiáját.

Balassa Zoltán

Szepsi templom – megújult szentély és sekrestye

Augusztus 23-án a felszentelték Szepsiben **Szabó Ottó** alkotását, az új carrarai márvány oltárt (mensa), az ugyan-csak márvány oltárt, az oltárkeresztet, a trónust (sedes), a tizenkét ministráns-széket, a nyolc kovácsoltvas gyertyatartót és az átépített, új sekrestyét.

A kivitelezésben segített **Suchoža Jozef** szobrászművész, a *Besztercebányai Művészeti Akadémia* tanára, aki az oltár faragását vállalta; **Pásztor Péter** építész, a *Kassai Műszaki Egyetem Építészeti Karának* dékánja, aki az építészeti terveket dolgozta ki; **Rácz Péter** és **László péderi** kovácsmesterek, **Lakatos András** kiskunhalasi műbútorasztalos és **Dienes Szilárd** magyarpollányi öntőmester.

Az új oltárt és a szentély megújult terét, valamint a sekrestyét Kassa új érseke, **Bernard Bober** szentelte fel a térség nagy számban megjelent magyar papjainak jelenlétében. A háromnyelvű liturgia latin miseénekeit, valamint a mindenszentek litániáját a szepsi *Vox Columbella* vegyeskar adta elő **Bodnár Attila** karnagy vezetésével.

Az alábbiakban az alkotó, Szabó Ottó leírását közöljük. (szerk.)

*

Oltár

Az oltár, az Úr Asztala carrarai márványból készült. Egy monolit kőtömb, szabályos kubusz, gyönyörűen érezett, csiszolt felületekkel.

A márványtömb a maga nemében olyan, mint az a bibliai szegletkő, amelyet az építők valamilyen okból megoldozatlanul hagytak, amelyet nem törtek kisebb darabokra, amelyet nem használtak fel a falrakás folyamatában. Amely végül szegletkő lett...

A kubusz átlósan le lett vésve, a kőből pedig kibontakozott egy emberi tenyér. Pontosabban kettő.

A tenyér és az ujjak a maguk érdességével az itt élő dolgos, szorgalmas, istenfélő emberek munkától barázdált kezeit utánozzák. Édesanyánk tenyerét, édesapánk tenyerét, őseink tenyerét, a miénket, a tiéteket... Alapjában mindenkiét. Az egyszerű emberét, aki szó nélkül megy, és teszi a dolgát. Kenyérre gyúrja a földet, gépeket tervez, gyerekeket nevel, kultúrát épít. És ember marad minden helyzetben.

Az Úr Asztalává lett carrarai márvány szimbolikája még ezeken is túlmegy!

Az első világháború névtelen hőseinek, eleinknek, nagyapáinknak és ükapáinknak is emléket állít, az innen besorozott katonák áldozatát is megéneklei. Az itáliai Carrara a Dolomitok egyik városa. Itt található Doberdó és Isonzó, itt folytak a legborzalmasabb harcok az első világháború végén, melyeket az Osztrák-Magyar Monarchia csapatai vívtak az egykori szövetséges, az olaszok ellen. Huszonegynéhány véres ütközetet...

Úgy nézzenek erre a műalkotásra, ahogyan ők tekinthettek ott, a messzi idegenben „a csillagos nagy égére...”

Arcukat a kezükbe temetve és elmerengve. Majd a tenyér marad ugyanabban a helyzetben, az ember pedig felemeli a fejét, és választ keres: „*Merre sirat engem az édesanyám?*” Csillagos ég...!

Sokszor fürkésszük az eget, közben olyan érzés kerít hatalmába, mintha valahová visszavágyánk.

Az elesett hősök imádságát találtam meg a kőben. Az elesett hősök imáit és hazavágyódását hoztuk be a templomba.

Ambó

Szerves kiegészítője kíván lenni az oltár filozófiájának. Imára kulcsolódó kezek, szeretgető, becézgető, gyermekeket megnyugtató ujjak, egyedül maradt özvegyek, édesapjukat visszaváró gyermekek, be nem teljesedett szerelmek fohásza az ambó. A dombormű kompozíciós megoldása a Bódva völgyére annyira jellemző, a szélben hajladozó, folyton suttogó nyárfákat idézi.

Oltárkereszt

Hitünk szerint Jézus a mi bűneinket vitte fel a keresztfára, majd legyőzte a halált, és harmadnapra feltámadt, felment a mennyekbe és ott VAN a Mindenható Atyaisten jobbján.

Ott van tehát, és nem a kereszten. A kereszten ezért nem látható.

Az, ami a kereszten látható, az a Szenvedés maga. Figyelmeztetés az élőknek: ha velem ezt tették, veletek is ugyanezt teszik majd, ha engem követtek.

Figyelmeztetés: – Nézz magadba, bűnös ember, mielőtt a szádat kinyitod! Nem az tisztátalan, ami a szájon bemeleg, hanem az, ami azon kijön! – mondotta az emlékezetes kalásztépés szombatján.

Figyelmeztetés: Ha valaki követni akar engem, az vegye fel a maga kereszjtét!

Figyelmeztetés. Amely azoknak az asszonyoknak mondott, akik megfeszítettése harmadik napján kimentek a sírhoz – Miért keresitek az élőt a halottak között?!

Figyelmeztetés: El tudunk képzelni akkora fájdalmat, amelytől képes vért izzadni az ember? Akkorát, amelyről azt írja **Radnóti Miklós**, hogy a falakról lecsorgó, és hogy vöröslik... Testi fájdalom, sebesülések okozta fájdalom nincs ilyen. A lelki fájdalom ez. Amely úgy tud fájni **Pilinszky János** szerint, hogy tőle az embernek az árnyéka is csörömpöl.

Engem is megajándékozott Jézus, van fülem a hallásra és szemem nemcsak a nézésre, de a látásra. Megláthattam a keresztemet, és fel is vettem azt. Azóta nem fáj a lelkem. Mert annak, akinek keresztet adott, erőt is adott, hogy hordozhassa. Így lettem sokkalta erősebb, mint annak előtte.

De a fájdalmat! Azt nagyon ismerem. Én ilyennek ismerem, tanúságot teszek róla. Olyan izzó és folyékony, hogy beleég a keresztbe, amint lassan végigfolyik rajta...

Figyelmeztetés: ne feledjétek.

Ez volt a korpusz szimbolikája.

Emelvény a sekrestyében

Bejárat a templomba

Oltár és gyertyatartók

Az egy szerves egységet alkotó kereszt valójában ketős kereszt. Pontosabban hármast. Két kovácsoltvaskereszt és egy tölgyfakereszt. Rajta a fájdalom nyomával. Az enyémmel, a tiédde. Az övével.

A miénkkel!

Sekrestye

Valójában egy hatalmas térinstalláció. A rendelkezésre álló magas, de szélességét és hosszát tekintve nem túl nagy helyiség művészi betöltése. Horizontális osztása a magasság miatt elengedhetetlen volt, valójában a többszintű létezés síkjait, eredetmondánk elemeit foglalja magába, a legyezőszerűen szétfutó ívborda-díszek pedig tulipánt formáznak. A fenség, a felkentség, a kiválasztottság ősi motívumát, népművészetünk alapelemét.

A fa Belorussziából származó borovi-fenyő, a sekrestye oszlopai az erdők fát idézik.

A második világháborúban Szepsiből és a Bódva völgyéből besorozott katonák itt bocsátkoztak először harcokba. Belorussziában, a pinszki-mocsarak vidékén... Rengetegen ott estek el, nagyapám is ott harcolt és a szomszédom, **Király Józsi** bácsi is. Ők túléltek, ők meséltek a szenvedésről. Az erdei tömegsírokba eltemetett, elesett bajtársakról. Őket hoztuk haza szimbolikusan a borovi-fenyőkkel, valahonnan Oroszországból... Imáik és hazavágyódásaik kifejezője a sekrestye, hasonlóan apáik és nagyapáik carrarai márvány oltárhoz.

A sekrestye elrendezésének alapelve egy középkori könyvtár víziója. A gótikában a skolasztika idején nyílnak meg az egyházi egyetemek kapui a világi emberek előtt, a könyvtárakban tárolt emberi tudás hozzáférhetővé válik. A fény korszaka, szokás mondani. A Szentföldről hozott rengeteg tapasztalat új építési konstrukciók kidolgozását

is magával hozta. Az ívbordás, pillérköteges tartószerkezet pedig lehetővé tette, hogy vékonyabbak legyenek a falak és hatalmas méretűek az ablakok. A sötét középkort fény árasztotta el...

Az új sekrestye talán évszázadokon át mellőzött gyönyörű, csúcshíves üvegablaka új, szimbolikus jelentést kaphatott így. A mobilár fölötti emelvény nem karzatként szolgál, ahogyan egy korona sem egyszerű hajpánt (bár kétségtelenül összefogja a haját is), sem pedig fejfedő, amely megvéd az esőtől, hanem sokkal bonyolultabb szimbólumrendszer.

Ez a hely sem raktár. Szent Térről van szó. Koronája szimbólumok és jelentések tömegével bír. Szemközt van az ablakkal. Szemközt a Fénnyel...

Gyertyatartók

A gótikus templomok külső támpilléreit díszítő fiálék hasonmásai. Csak keskenyebbek, kecsesebbek, kőrözsái lehajtott fejű, bűnbánó kovácsoltvas angyalok. Mi magunk vagyunk azok. Tűzben izzított, vízben hűtött esetleges létezők.

A gyertyagyújtás elve van a gyertyatartók izzó vasába belealapálva. Az elmélkedés, az emlékezés, az ünnep, a hála, a szeretet, az összetartozás...

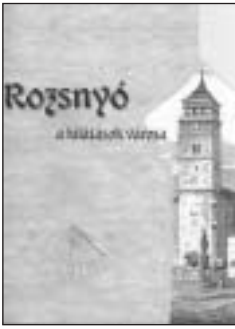
Trónus

A maga egyszerűségével kapcsolódik a költőtarhoz, alapanyagával a sekrestyéhez, ívbordáival magához a gótikához. Külső vonalai szögletesek, kubuszt formáznak, belső vonalai íveltek, a háttámla vonala végig követhető a lábak belső vonalán, a belső vonalak ívelésén. Egy szabályos tojás rajzolható bele, amely az élet és a létezés egyik legősibb szimbóluma...

Kereszt, oltár és ambó • Szabó Ottó felvételei

Könyvről könyvre – lapról lapra

Rozsnyó, a kilátások városa (Szöveg: **Eva Potočná**, képek: **Karol Nowak**. *Rozsnyói Városi Hivatal* és a *Region Poprad* s. r. o., 2009, 216 old.)

Miközben lapoztam ezt a könyvet, mindegyre arra gondoltam, vajon mit szólna Rozsnyó néhai szülőtte, a város múltjának legjobb ismerője, megboldogult barátom, **Tököly Gábor** ehhez a könyvhöz? Az a Tököly Gábor, akinek – a könyvre jellemző módon, egy kisebb, szlovák fordításból hivatkozott dolgozatán kívül – egyetlen munkáját sem idézik.

A reprezentatív kivitelben, A4-es formátumban megjelent munka, kivitelét tekintve szép! Impozáns! Bárcsak az volna tartalmában is. Szembeötlő, hogy a szerző nem csupán a már említett Tököly Gábor idevágó munkásságát hagyta figyelmen kívül, de egyetlen más magyar nyelvű irodalmi forrást sem használt! A nyelvismeret ugyan nem kötelező senki számára, de: ugyanúgy nem kötelező olyan feladatra vállalkozni, amely meghaladja az erejét... Sajnos, a szövegben nagyon sok a kifogásolható. Sok a tárgyi tévedés. Egyetlen példa: a 19. század elején készített megyetérkép alatt azt olvassuk, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia idejéből való. Aligha! Az említett államalakulat ugyanis csak 1867-től létezett. Rengeteg a fordítási hiba. Példának okáért: a „Slovenský kras” nem „Gömöri mészfennsík”, hanem „Szlovák karszt”, hagyományos magyar megjelölése pedig „Gömör–Tornai-karszt”. A betelepített német vendégek érkezését „gyarmatosításként” aligha lehet értelmezni (18. o.). Gond van a szórenddel, fogalmazással, az írásjelek alkalmazásával, de még az alanyi és tárgyas ragozással is! („...*ezt a területet különféle eredetű népcsoportok kavalkádja telepített be.*” A kavalkád egyébként nem telepít be semmit!) A teljes számbavétel ezen a helyen – terjedelmi okokból – lehetetlen. A hírhedt szlovák nyelvtörvény alapján alkalmazza a kiadó azt a legalábbis sajátos szemléletmódot, amely szerint a földrajzi neveket először szlovákul közlik, majd csak ezt követően, zárójelben tüntetik fel magyarul is. Akit érdekel, hogy micsoda nyelvi hibrideket, szörnyszülötteket eredményez ez a gyakorlat, lapozzon bele a könyvbe! Mi meglegésünk itt egyetlen kiragadott példával. „*Ezen felül a Gemer-ben (Gömörben) lévő birtokai egyidejűleg egy gondolatbeli határvonalat alkotnak az erősödő hatalommal bíró oligarchák – jelentős Východné Slovensko-i (Kelet-szlovákiai) családok – ellen.*” Az előszóban a szerzők a lelkesedést emlegetik. Ebben nyilván nem volt hiány. A kiadó részéről sem. Ez azonban édeskevés! Végezetre, szomorúan állapíthatjuk meg, parafrazálva a könyv címét: ez a könyv korántsem a kilátások, ellenkezőleg: a kilátástalanság könyve. Elretentő példa!

(b. kovács)

Pósa Lajos énekelt versei. A CD-t, ajándékként, **Pósa Lajos** tiszteelőinek ajánlja **Kun Miklós Jenő** és **Dinnyés József**. Összesen 34 dal található a CD-n. A dalok dallamait válogatta és feldolgozta, írta és elénekelte Dinnyés József. Tizenkét dalt Pósa Lajos kortársai írtak.

Memento 1944-45. (Szerk.: **Szabó József**). *Vajdasági Magyar Helytörténelmi Társaság*. Bajmók, 2010. 174 oldal)

A kötet az Oromhegyesen, 2009 őszén megtartott szakmai tanácskozás előadásait tartalmazza. A szerzők: **A. Sajti Enikő, Dr. Pál Tibor, Teleki Júlia, Forró Lajos, Mojzes Antal, Dr. Balla Ferenc – Dr. Balla István, Nagy**

Tibor, Nagy Vilma, Mezei Zuzsanna. A 2. világháború végén Tito partizánjai több ezer ártatlan magyar civilt gyilkoltak le a Vajdaságban. A népirtásról évtizedeken át nem lehetett beszélni. Ez is egyik oka annak, hogy az áldozatok száma ma is tisztázatlan. A számuk 5 000 és 40 000 között mozog. Megrázó tanúság „a még hidegebb napok”-ról. (A kifejezés utalás az 1942. január 21-e és 23-a között a magyar hatalom által elkövetett újvidéki vérengzésre, amelynek során több mint 3 000 embert végeztek ki. Ez utóbbi esemény évtizedeken át uralta a magyar közbeszédet. Szemben a '44-'45-ös népirtás elrendelőivel, az újvidéki vérengzés felelőseit még 1943-ban bíróság elé állították és elítélték. Ennek állít emléket **Cseres Tibor** *Hideg napok* c. műve, s az ennek alapján készült, **Kovács András** rendezte film). Döbbenetes kötet! Minden magyarnak ismernie kellene.

Fáklyavivő

A *Rimaszombati Katolikus Kör* havilapja. 2009-ben indult útjára a lapot **Mihály Szilvia** szerkeszti. Tájékoztat a Kör tevékenységéről, s írásokat közöl a rimaszombati római katolikus egyház történetéből.